

Autorka rigorózní práce: Mgr. Renáta S a l á t o v á

Název rigorózní práce: Srovnávací analýza českých a slovenských knihovnických periodik

Oponent rigorózní práce: PhDr. Eva Bratková, Ph.D.

V Praze, dne 11. 11. 2015

Hodnocení

Předložená rigorózní práce Mgr. Renáty Salátové je věnována tématu, ke kterému má autorka velmi blízký a zjevně i hodně osobní vztah. Jak uvádí v rozsáhlé předmluvě (5 stran textu), zastává více let funkci výkonné redaktorky významných domácích knihovnických periodik „Knihovny – knihovnické revue“ a „Knihovny Plus“ (z produkce NK ČR). Měla tak optimální podmínky k získání potřebných dat za účelem realizace srovnání českých a slovenských knihovnických periodik. Rigorózní práce je založena jednak na studiu vybrané relevantní literatury a dalších pramenů k tématu, jednak na získávání informací o redakční práci buď přímo v terénu mateřské instituce (zřejmě na základě metody analýzy), nebo prostřednictvím dotazníků (data z jiných redakcí). Práce má velký rozsah (162 s. textu včetně tabulek a grafů z průzkumů a také 14 s. příloh).

Autorka provedla potřebnou bibliografickou a informační přípravu, o čemž vypovídá, mimo jiné, i závěrečný seznam použité literatury čítající cca 85 titulů (na s. 146-156) včetně 3 vlastních publikací (jde zejména o aktuální konferenční příspěvky vysoce relevantní tématu rigorózní práce). Seznam referenčních záznamů je připraven na solidní úrovni, ale vzhledem k tomu, že autorka je, jak dokládá i text předložené práce (na s. 66-68), v jistém slova smyslu i propagátorkou standardu ISO 690:2010, musím ji vytknout řadu chyb a nejednotností, které ve svých záznamech udělala. Jejich seznam příkládám na konci hodnocení. V práci je užit jeden z nabízených stylů citované normy (harvardský). I v tomto případě se autorka dopustila některých chyb: citace v textu obsahují některé faktické chyby (chybně uvedené jméno autora, chybně uvedená data, neuvedení data v řadě případů [v tomto případě nutno konstatovat, že autorka v části 5.2.2.1 k respektování tohoto pravidla přímo vyzývá] aj.). Hlavní chyby uvádím rovněž v seznamu na konci hodnocení.

Hlavní text rigorózní práce je uspořádán do dvou hlavních částí nazvaných „Teorie“ (proporčně cca 75 % textu) a „Výzkum“ (cca 25 %). Zvolené názvy částí nejsou zcela přesné, neboť první část nemá ani tak teoretickou povahu, jako spíše povahu popisu praxe, a druhá část nemá charakter výzkumu v pravém slova smyslu, předložený text prezentuje spíše výsledky dvou malých průzkumů a jedné automatické analýzy. Teoretická (obecná) část je dále členěna do 7 základních kapitol. Vlastní obecné části předchází Předmluva (zahrnuje popis motivace ke zpracování tématu) a Úvod (obsahuje ale v podstatě jenom resumé obsahu práce). Tyto části mohly být proto spíše spojeny do jednoho celku s tím, že měly být fakticky lokalizovány před vlastní obecnou částí. Text předmluvy mohl být i kratší, zahrnuje totiž také větší charakteristiky obou výše citovaných časopisů, které se v textu práce pak ale vyskytují ještě minimálně dvakrát (v tomto směru bych autorce vytkla redundanci textu, jakkoliv chápu její značné zaujetí o práci v daných časopisech, jež umí popisovat i na bázi osobních pocitů, například „Moje rozmanitá knihovnická praxe je velmi dobrým předpokladem pro výkon profesi[e] redaktorky oborového periodika“ (podobným vyjádřením je lépe se v odborných textech vyhnout, popřípadě je lepší je uvést v neutrální poloze).

Kapitola první je stručná (4 s.), autorka do ní zařadila seznam definic vybraných termínů relevantních tématu práce (některé typy periodik, typy článků a termíny související s redakční prací). Definice jsou převzaty z publikovaných pramenů (databáze TDKIV a zejména

Encyklopedie praktické žurnalistiky). Text je bez kontextových komentářů, ačkoliv mohly být učiněny. Například definice pokračujícího informačního zdroje není zcela v pořádku (proč by to měl být jenom zdroj, který dochází do knihovny?). Lepší by bylo v tomto případě převzít definici ze zahraničních slovníků (například http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_c.aspx). Zařazen není ani relevantní termín „seriálová publikace (seriál)“. Mezi termíny chybí termín „periodikum sborníkového typu“, který autorka použila na s. 29. Osvětleno není, jak je to s „ročenkami“ (v textu práce jsou popisovány i takové publikace, např. Knihy a dějiny).

Druhá kapitola (10 s.) představuje stručnou formou historii oborových časopisů v bývalém Československu. Autorka při popisu využívá opět osvědčených děl jiných autorů, zejména pak J. Kubíčka a G. Šromové (diplomová práce MU). V dílčích dvou podkapitolách jsou uvedeny delší tabulkové přehledy zaniklých slovenských a českých periodik, jednotlivé záznamy jsou převzaty z databáze katalogu Knihovny knihovnické literatury. Nutno podotknout, že pokud jsou tabulky se seznamy periodik lokalizovány v rámci podkapitol (a nikoliv v přílohách práce), pak by měly být minimálně uvedeny nějakým textem, popřípadě měl být zařazen i nějaký závěr. Otázkou je, proč se v seznamu vyskytuje také „Súpis slovenskej knihovníckej literatúry za rok...“. Šlo totiž o ročenky a šlo čistě o národní oborovou bibliografii (bibliografické časopisy autorka též nedefinuje v kapitole 1.). Proč se z druhé strany nevyskytuje například Bibliografie českého knihovnictví?

Kapitola třetí je již obsáhlejší (23 s.) a prozrazuje, že autorka se v této oblasti dobře vyzná. Prezentovány jsou popisy redakční práce, a to na základě rozboru činností dvou výše citovaných časopisů, jejichž je autorka výkonnou redaktorkou. V tomto směru je kapitola spíše případovou studií, než obecně platným popisem činností pro tvorbu oborových periodik. Z formálních důvodů lze mít námitku k prezentaci obsahu podkapitol 3.1.2 a 3.2.2 – před výčty činností chybí jakákoliv kontextová věta (funkci vět nemohou saturovat titulky podkapitol). Námitku lze učinit i stran schémat uvedených na s. 38 a 44 – schémata nejsou označena a očíslována a chybí na ně jakýkoliv odkaz z textu. Působí spíše dojmem „dekorace“, navíc je tu problém černobílého tisku (na stránce není téměř vůbec nic vidět, autorka nezvolila vhodnější podkladovou barvu buněk). (O náležitostech povinného popisu grafů autorka přitom podává výklad na s. 57). Návazná kapitola čtvrtá (10 s.) je pokračováním předchozích popisů, autorka představuje nejprve redakční radu a její úlohy a podrobně se pak věnuje procesům recenzní činnosti. Puntíkový výčet konkrétních činností na s. 49-50 opět postrádá alespoň jednu úvodní kontextovou větu. Je nutné též podotknout, že zařazené drobné tabulky a grafy nejsou propojeny s textem formou alespoň jednoho odkazu.

Pátá kapitola (16 s.) přináší popis formálních náležitostí odborných příspěvků. Autorka v úvodních pasážích čerpá opět z publikované literatury (zejména Široký a Šanderová.), aby v další rozsáhlejší části učinila výklad o užívání citačních stylů a citování ve slovenských a českých časopisech. Prezentace slovenské normy není zcela jasná (na s. 63), je norma označovaná správně jako ISO:690:2012, anebo jako STN ISO 690:2012, jak ji v názvu svého článku označila autorka A. Kuciánová. Proč není tato norma uvedena v seznamu použité literatury? Prezentace citačních stylů je jinak zdařilá, i proto čtenáře překvapí, kolika chyb se sama autorka rigorózní práce dopustila při vlastním citování (viz poznámky výše v textu hodnocení). Kapitola je uzavřena přehlednou informací o etice a etických kodexech časopisů.

Jádrovou částí práce je rozsáhlá šestá kapitola (30 s.). Její obsah tvoří někdy rozsáhlejší nebo jenom krátké (anebo vůbec žádné) charakteristiky prezentovaných časopisů s celostátní nebo regionální působností doplňované vždy (neoznačenou) tabulkou s údaji o popisovaném časopise (ze SR a ČR). Hodnoty některých dat ale nejsou sjednocené (viz poznámky níže v příloženém seznamu chyb). V některých údajích se vyskytují také chyby (například při přepisování slovenských názvů a jmen institucí). Přítomnost tabulek s údaji není nijak zdůvodněna, není zcela jasné, k čemu mají přesně sloužit. Oponentka nabyla dojmu, že by

mohly sloužit ke statistickému účelu a ke srovnávací analýze, nicméně na konci kapitoly nejsou v tomto směru učiněny žádné závěry. Může tuto situaci autorka při obhajobě osvětlit? V této podkapitole jsou periodika Knihovna a Knihovna plus popsány již potřetí v rámci celého textu (již výše zmíněný problém redundance textu).

V poslední kapitole obecné části (sedmé, 10 s.) autorka nejprve stručně prezentuje požadavky na zařazení periodik k excerpci do prestižních bibliografických a citačních databází (ERIH Plus, Scopus a WOS), aby v části 7.4 též upozornila, že knihovnická periodika v ČR mají v současnosti složitou situaci, pokud jde navíc o jejich zařazení do seznam neimpaktovaných časopisů RIV.

„Výzkumná“ část rigorózní práce zahrnuje tři kapitoly. Podle předmluvy práce je v kapitole první představen výsledek tematické analýzy oborových periodik. Vlastní úvod této analýzy je ale značně ochuzen o popis její realizace. Autorka měla napsat, jak celou analýzu sama dělala. Pouhý odkaz na popis metody Konspektu skutečně nestačí. Text obsahu jinak zahrnuje 2 tabulky a 2 grafy (opět nejsou z textu nijak odkazovány), jež ale zůstaly bez komentáře či interpretace. Co uvedená čísla znamenají? Jaké jsou proměny a trendy témat v čase? Text analýzy postrádá jakékoliv závěry.

Kapitola druhá již ale prezentuje průzkum redakcí knihovnických periodik. Text kapitoly ovšem postrádá řadu náležitostí. Bezprostředně pod titulkem kapitoly defilují položené otázky průzkumu bez patřičného úvodu. Chybí zejména formulace cílů (bez cílů se těžko tvoří otázky) a chybí jakékoliv pracovní hypotézy (co se od průzkumu očekává). Některé otázky jsou zbytečné (forma periodika, periodicity), jelikož tyto údaje jsou již prezentovány v předchozí kapitole. Jdou zjistit snadno i bez dotazníku. Prezentace výsledků vykazuje i v tomto případě určité formální chyby (tabulky nejsou označené a očíslované a nejsou na ně v interpretačních textech vůbec žádné odkazy, stejně tak i na grafy). První průzkum postrádá dílčí závěr (potvrzení nebo vyvrácení hypotéz a celkové vyhodnocení průzkumu). Stejně připomínky platí i pro kapitolu třetí, která prezentuje další kvalitativní průzkum menšího počtu redakcí periodik. Na konci této „výzkumné části“ nejsou uvedeny celkové závěry. Nejsou součástí ani celkového krátkého souhrnu rigorózní práce na s. 144-145.

Rigorózní práce vykazuje řadu chyb formálního rázu. Patří k nim také skutečnost, že některé přílohy práce nejsou v textu nikde odkazovány, tvoří tedy opět jenom jistou „dekoraci“ práce. Přiložený seznam zkratk není setříděn podle abecedy. Práce též vykazuje velké množství gramatických chyb a překlepů, jejichž výčet uvádím v přiloženém seznamu.

Závěrem konstatuji, že práce Mgr. R. Salátové splnila zadané úkoly z přihlášky k rigoróznímu řízení. Je věnována specifickému tématu oboru studia. Práce má převážně deskriptivní ráz. Výsledky malých průzkumů a tematické analýzy jistým způsobem doplňují realie obecné části, zcela nové nebo neočekávané zásadní poznatky však nepřinášejí. Práci lze i přes výše uvedené připomínky doporučit k obhajobě jako celek.

Eva Bratková, v. r.

Gramatické chyby a překlepy v textu:

- Strana s anglickým abstraktem, první řádek, termín pro označení disciplíny by měl být správně „library and information science“ (termín „librarian science“ se nepoužívá, viz například deskriptor tezauru databáze LISA, anglický ekvivalent se nachází i v bázi TDKIV)
- Druhá strana Obsahu, v seznamu podkapitol kapitoly 6 chybí zcela podkapitola 6.4

- s. 2 odst. 5, chyba v pádě slova „profesi“, má být „profese“
- s. 2 odst. 6, druhá věta, nekorektně zapsaný termín v českém jazyce „impact faktor“, správně „impakt faktor“ (tento termín je ale správně uveden v práci například na s. 112 v tabulce); stejná chyba je také na s. 56 (poslední řádek)
- s. 4 odst. 1, první věta, chyba v pádě slova „ekonomická“, má být „ekonomickou“
- s. 4 odst. 2, čtvrtá, chyba v pádě slova „jiným“, má být „jiných“
- s. 4 odst. 3, v souvětí chybí čárka před podřadící spojkou „a tak“ před poslední vedlejší větou (vztah následkový)
- s. 4 odst. 5, jméno „Nizozemí“ je uvedeno nesprávně (dvakrát ve stejném odstavci), správně je „Nizozemsko“ (viz <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=Nizozemsko> a jiné dokumenty a standardy)
- s. 6 odst. 1, první věta, chyba v pádě slova „obrazové“, má být „obrazových“
- s. 6 odst. 5, třetí věta, nadbytečná zvrtná částice „se“ ve větě
- s. 8 odst. 3, citace v kulaté závorce „(Matušík, 2003c)“ je asi chybná, správně má být „(Matušík, 2003d)“?
- s. 8 odst. 6, za definicí „časopisu“ je asi nadbytečná závěrečná tečka (u jiných definic tečka není)
- s. 12 odst. 2, druhá věta, termín „podtitul“ by měl být správně uveden jako „podnázev“ (termín „titul“ je v dané práci používán především jako ekvivalent termínu „dokument“); stejný problém se vyskytuje na stejné straně také v odstavci posledním, druhé větě
- s. 12 citace autora Kubíčka a autorky Šromové postrádají v kulatých závorkách rok vydání; totéž na s. 13-14
- s. 15 tabulka, řádek 4, název slovenského časopisu je chybný ve slově „Stredoslovenské“, správně je „Stredoslovenské“
- s. 15 tabulka, řádek 5, jméno vydavatele slovenského časopisu je chybné ve slově „pro“, správně „pre“
- s. 25 odst. 1, druhá věta, chyba v pádě slova „nějaké“, má být „nějakým“?
- s. 26 odst. 4, čtvrtá věta, chyba v zájmenu „na něho“, má být „na něj“ (článek, viz http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=on_1&dotaz=n%C4%9Bj&ascii=0)
- s. 28 odst. 4, čtvrtá věta, chyba v pádě slova „důležité“, má být „důležitá“ (osoba)
- s. 30 odst. 6, souvětí, chybí párová kulatá závorka
- s. 30 odst. 7, první věta, sousloví „redakce časopisu“ je nadbytečné (dvojnásobný výskyt)
- s. 31 odst. 3, předposlední věta, chyba v pádě slova „zprávu“, má být „zpráva“?
- s. 32 odst. 1, první věta, druhá čárka za slovem „konferencích“ je nadbytečná
- s. 32 odst. 1, pátá věta, spojka „jako“ je nesprávná, má být zřejmě „jak“ (jak - tak)
- s. 33 odst. 1, první věta, sloveso „nemusí“ ve 3. os. mn. č. je jinde v textu užíváno v rozšířeném tvaru: „nemusejí“ / „musejí“ (viz např. s. 32 aj.); text by měl být napsán jednotně co do gramatiky
- s. 34 odst. 3, (bod 6 ve výčtu), první věta, hlavní věta v první části postrádá předmět (zasílá se co - dopis?)

- s. 39 odst. 2, první věta, chyba v pádě slova „samostatných“, má být „samostatným“
- s. 45 odst. 1, třetí bod, chybí čárka v souvětí za slovem „recenzované“
- s. 45 odst. 1, šestý bod, chyba v pádě slova „příspěvku“, má být „příspěvek“; chyba také v pádě slova „pozornosti“, správně „pozornost“?
- s. 52 citace autorky Šanderové postrádá v kulatých závorkách rok vydání; totéž na s. 60
- s. 56 citace autora Širokého má (vícenásobně) v kulaté závorce chybné datum: správně (Široký, 2011), citace neodpovídá bibliografické referenci ze závěrečného seznamu
- s. 57 část 5.1.1, výčtová položka první, v první větě by bylo vhodné doplnit: „...a má být uveden také zdroj.“
- s. 63 odst. 1, výčtová položka 8., sloveso by nemělo být v infinitivu, nutno sjednotit v rámci všech výčtových položek (identifikujeme)
- s. 65 odst. poslední, první věta, chyba ve slově „sezam“, má být asi „seznam“
- s. 66 odst. poslední, poslední vedlejší věta, sloveso „uvádí“ ve 3. os. mn. č. je jinde v textu užíváno v rozšířeném tvaru: „uvádějí“ (viz správný tvar ihned ve větě hlavní na s. 67); text by měl být napsán jednotně co do gramatiky
- s. 73 odst. 3, první věta, obrat „pod jedním názvem“ lépe nahradit obratem „se stejným názvem“
- s. 75 první (neoznačená) tabulka zahrnuje chybně zapsaný anglický výraz „OPEN ACCES“, správně „OPEN ACCESS“; tato chyba se opakuje ve všech dalších tabulkách až do s. 99; ve stejné tabulce se vyskytuje poprvé i doplněk u hodnoty čísla ISSN „(print)“, který ovšem není jednotně zapisován v jiných dalších tabulkách (např. na s. 78 je uvedeno „(tištěná verze)“, na s. 83 zase jenom „(tištěné)“, na s. 85 není doplněn vůbec žádný, a tak 2 identifikátory nelze odlišit, na s. 86 je doplněk dokonce ve slovenském jazyce, druhý chybí také
- s. 76 jméno autorky Melichové je v citaci v kulaté závorce chybné (Melicharová), jméno neodpovídá bibliografické referenci ze závěrečného seznamu
- s. 84 odst. poslední, vícenásobné chyby při uvádění jmen slovenských institucí, zejména při pokusu o jejich skloňování: „Slovenská národní knižnica v Martině“ (jde o háček), nutno srovnat se zápisem tohoto jména v tabulce na s. 85 (slovo bez háčku); jméno ve 2. pádě: „Slovenské národní knižnice“ je velmi chybné, správně by slovensky bylo „Slovenskej národnej knižnice“; doporučením je zápis jména instituce v dobrém českém překladu: „na webových stránkách Slovenské národní knihovny“ (to je absolutně korektní) – tento tvar je uveden až na s. 85; na s. 88 jsou také různě zapisovaná jména: buď jenom slovensky („Univerzitnej knižnici v Bratislave“), nebo jenom česky („Slovenské akademie věd“); na s. 89 zase jenom česky („Univerzitní knihovnou Univerzity Matěje Bela)
- s. 85 odst. 2, první věta má podivnou strukturu (chybí přísudek, za názvem periodika je už jenom jméno knihovny v českém jazyce).
- s. 99 označení podkapitoly 6.5 by mělo být správně 6.4
- s. 102 označení podkapitoly 6.6 by mělo být správně 6.5
- s. 102 odst. 2, předposlední věta, chybí párová kulatá závorka za řetězcem „(Bulletin SKIP))“
- s. 108 odst. 2, první věta, chyba ve slově „databáz)i“, správně má být „databázi“

s. 110 odst. 1-3, nekorektně uvedené jméno (až trojnásobně) nadnárodní informační společnosti „Thomas Reuters“, správně má být „Thomson Reuters“! (viz <http://thomsonreuters.com/>)

s. 139 bod 7, chybný tvar slova „jazykách“, správně „jazycích“

Seznam použité literatury (podle ČSN ISO 690) – pouze vybrané hlavní chyby:

AMRICOVÁ, datum publikace za jménem má být podle ISO 690:2010 oddělen čárkou (tato chyba se týká téměř všech záznamů, kde je datum uvedeno, někdy datum za jménem též zcela chybí); zkratka „s.“ před rozsahem stran se podle ISO 690:2010 v tzv. alternativním modelu zásadně nezapisuje (platí pro všechny záznamy článků z periodik)

BEDNÁŘ, za jménem vydavatele a před údajem o celkovém rozsahu musí být tečka (tato chyba se opakuje u všech záznamů monografické úrovně)

BLAŽKOVÁ, chybí kurziva u názvu periodika (chybí i v řadě dalších záznamů, například v záznamu „Bulletin SKIP aj.)

CELBOVÁ, Ludmila, 2003a (datum je nekorektně uvedeno až za názvem hesla); totéž v záznamu PASTORKOVÁ

ECCO, číslo v edici se zapisuje dle ISO 690 po pouhé čárce, nikoliv středníku (platí i u dalších záznamů)

MATUŠÍK, před citačním datem nebude tečka, ale čárka, která odděluje oblast datací (platí i pro další záznamy)

Proinflow, uvedeno je nevalidní URL (jinde v textu práce se vyskytuje správně)

SALÁTOVÁ, (3 x), chybí datum za jménem, a protože dvě publikace jsou ze stejného roku, pak chybí i indexy „a“ a „b“; proč je Bulletin SKIP předznačen částicí In:? U jiných časopisů není přítomna

Seznam zkratek (Seznam není uspořádán abecedně!):

ÚISK, úplné jméno postrádá výraz „a knihovnictví“

UMB, úplné jméno je částečně ve slovenském a částečně v českém jazyce, je nejednotné

NSD, tato zkratka (ze s. 106 textu) zcela v seznamu chybí (není jasné, co to je)

Э. В., v. л.